

Załącznik nr 1

do protokołu kontroli Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Radzionkowie, ul. Księżogórska 90a, 41-922 Radzionków, przeprowadzonej 25 września 2023 r.

Uczestnicy:

1. Pan Michał Szlęzak – starszy specjalista ds. ochrony gatunkowej w Wydziale Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach
2. Pani Karolina Bednarz – specjalista ds. ochrony gatunkowej w Wydziale Ochrony Przyrody i Obszarów Natura 2000 w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach,
3. Pani Magdalena Maślak, Zastępca Dyrektora Śląskiego Ogrodu Botanicznego ds. Ogrodu Botanicznego w Radzionkowie,
4. Pani Agata Smieja – Kurator Kolekcji Roślinnych.

1. Informacje ogólne.

Podstawa działania: decyzja Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska nr GDOŚ/DOPobiz-4210-9/3600/10/jr z 14 października 2010 r. zezwalająca na utworzenie i prowadzenia ogrodu botanicznego na terenie Księżej Góry, zmieniona decyzją nr DZP-WG.6510.1.2018.eb z 23 stycznia 2018 r.

Zarządca/właściciel: Gmina Radzionków (właściciel), Śląski Ogród Botaniczny – Związek Stowarzyszeń (zarządca).

Położenie: miasto Radzionków, województwo śląskie.

Zgodnie z umową użyczenia z 2020 r. Gmina Radzionków użyczyła 25,64 ha obejmujące niżej wymienione części działek:

- 1797/6 /a.m. 19/,
- 2005/6 /a.m. 19/,
- 1881/6 /a.m. 19/,
- 1882/6 /a.m. 19/,
- 1897/6 /a.m. 19/,
- 1784/8 /a.m. 19/,
- 1783/8 /a.m. 19/,
- 289/10 /a.m. 18/,
- 287/12 /a.m. 18/,
- 288/12 /a.m. 18/,
- 1788/12 /a.m. 19/,
- 10 /a.m. 19/,
- 7 /a.m. 19/,
- 24 /a.m. 19/,

Część działek nr 10, 24 i 2005/6 jest niezagospodarowana – decyzja Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska dotyczy terenów ogrodzonych.

Powierzchnia: Teren obecnie zagospodarowany jest ujęty w MPZP jako ZO – teren ogrodu botanicznego – wynosi 15,58 ha.

Zapis w MPZP: Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Radzionków, z wyłączeniem terenu w rejonie ulic Staszica i Świętego Wojciecha. (Uchwała Rady Miasta Radzionków Nr XXX/312/2021 z 24 czerwca 2021 r.).

Liczba pracowników: 9 osób (5 etatów) oraz 2 osoby na umowę zlecenie oraz 2 osoby – pracownicy zewnętrzeni.

2. Opis szczegółowy:

Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie składa się z części:

A. Kolekcje tematyczne:

- kolekcja roślin ozdobnych: azalie, różaneczniki, pnącza, ericarium, rozarium,
- kolekcja dendrologiczna,
- kolekcja sadownicza,
- warzywnik,
- kolekcja roślin miododajnych;

B. Kolekcja siedliskowe:

- łąka kwietna,
- las liściasty (docelowo grądowy),
- kolekcja muraw psamofilnych i kserotermicznych,
- kolekcja siedlisk naturalnych przeniesionych z lotniska w Pyrzowicach,
- paprocie siedlisk leśnych.

W skład kolekcji siedliskowej pochodzącej z Pyrzowic wchodzi m.in. gatunki objęte ochroną prawą:

- centuria pospolita (centuria zwyczajna) *Centaurea erythraea* (§),
- goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe* (§§),
- kosaciec syberyjski *Iris sibirica* (§§),
- kruszczyk błotny *Epipactis palustris* (§§),
- kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine* (§),
- kukulka (storczyk) szerokolistna *Dactylorhiza majalis* (§),
- mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus* (§§),
- turzyca *Carex davalliana* (§§),
- nasieźrzytał pospolity *Ophioglossum vulgatum* (§§).

Ponadto w skład pozostałych kolekcji siedliskowych wchodzi następujące gatunki, w tym chronione pochodzące z innych ogrodów botanicznych (§§ - ochrona ścisła, § - ochrona częściowa):

- brzoza ojcowska *Betula x oycoviensis* (§§),
- długosz królewski *Osmunda regalis* (§§),
- goździk siny *Dianthus gratianopolitanus* (§§),
- gruszyca mniejsza *Pyrola minor* (§),
- gruszyca okrągłolistna *Pyrola rotundifolia* (§),
- kostrzewa blada *Festuca pallens* (§§),
- len włochaty *Linum hirsutum* (§§),
- mieczyk błotny *Gladiolus paluster* (§§),
- orlik pospolity *Aquilegia vulgaris* (§),
- ostrożeń pannoński *Cirsium pannonicum* (§),
- paprotnik ostry *Polystichum lonchitis* (§§),
- podrzeń żebrowiec *Blechnum spicant* (§),

- przewiercień długolistny *Bupleurum longifolium* (§§),
- rojownik (rojnik) pospolity *Jovibarba sobolifera* (§§),
- salwinia pływająca *Salvinia natans* (§§),
- sasanka łąkowa *Pulsatilla pratensis* (§§),
- sasanka otwarta (sasanka dzwonkowata) *Pulsatilla patens* (§§),
- dzięgiel (arcydzięgiel) litwor *Angelica archangelica* (§),
- aster gawędka *Aster amellus* (§§),
- babka pierzasta *Plantago coronopus* (§§),
- ciemiężycza (ciemierzycza) zielona *Veratrum lobelianum* (§),
- czosnek niedźwiedzi *Allium ursinum* (§),
- dyptam jesionolistny *Dictamnus albus* (§§),
- dziewanna fioletowa *Verbascum phoeniceum* (§),
- dziewięciśń bezłodygowy *Carlina acaulis* (§),
- dzwonek syberyjski *Campanula sibirica* (§§),
- goryczka krzyżowa *Gentiana cruciata* (§§),
- goryczka trojeściowa (goryczka trojeściowata) *Gentiana asclepiadea* (§),
- goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe* (§§),
- jarzab brekinia (brzek) *Sorbus torminalis* (§§),
- jarzab szwedzki *Sorbus intermedia* (§§),
- jęczyznik zwyczajny *Phyllitis scolopendrium* (§§),
- kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium* (§),
- kosaciec bezlistny *Iris aphylla* (§§),
- kotewka orzech wodny *Trapa natans* (§§),
- len złocisty *Linum flavum* (§§),
- nerecznica *Villarsia Dryopteris villarii*,
- obrazki alpejskie *Arum alpinum* (§),
- ostnica włosowata *Stipa capillata* (§§),
- ożota zwyczajna *Linum catharticum* (§§),
- pajęcznica liliowata *Anthriscum liliago* (§§),
- pełnik europejski *Trollius europeus* (§§),
- pertówka siedmiogrodzka *Melica transsilvanica* (§§),
- pierwiosnek (pierwiosnka) wyniosły *Primula elatior* (§),
- pióropusznik strusi *Matteuccia struthiopteris* (§),
- pokrzyk wilcza jagoda *Atropa belladonna* (§),
- przytulia krakowska *Galium cracoviense* (§§),
- sesleria błotna *Sesleria uliginosa* (§),
- śnieżycza wiosenna *Leucojum vernum* (§),
- tojad dzióbaty *Aconitum variegatum* (§),
- tojad mołdawski *Aconitum moldavicum* (§§),
- turzyca piaskowa *Carex arenaria* (§),
- wawrzynek główkowaty *Daphne genkya* (§§),
- wawrzynek wilczczyko *Daphne mezereum* (§),
- wielosił błękitny *Polemonium coeruleum* (§§),
- wilczomlec (ostromlec) pstry *Euphorbia epithymoides* (§§),
- wiśnia karłowata *Cerasus fruticosa* (§),
- zawilec wielokwiatowy (zawilec leśny) *Anemone sylvestris* (§),
- żmijowiec czerwony *Echium russicum* (§§).

3. Dokumentacja hodowlana roślin.

W trakcie kontroli stwierdzono, iż w obiekcie prowadzona jest na bieżąco dokumentacja hodowlana obejmująca sprawy związane z przychodem, nasadzeniami i ubytkami roślin, zakupem nasion oraz materiału roślinnego – baza danych prowadzona w formie elektronicznej (zapasowa wersja papierowa), aktualizowana na bieżąco (wykaz tabelaryczny oraz graficzny – QGIS).

4. Informacje inne.

Ogród jest udostępniony do zwiedzania całorocznie, 7 dni w tygodniu.

Placówka współpracuje w zakresie badań z instytucjami naukowymi oraz innymi ogrodami botanicznymi. Uczestniczy w projektach dotyczących zachowania naturalnych i półnaturalnych siedlisk przyrodniczych. Ośrodek prowadzi stały monitoring kolekcji siedliskowych. Na terenie Ogrodu prowadzone są badania przez pracowników Instytutu Fizjologii Roślin im. F. Górskiego Polskiej Akademii Nauk. Ponadto w Ogrodzie kielkowane są niektóre nasiona roślin rzadkich i zagrożonych ze Śląskiego Banku Nasion w Mikołowie. Ogród Botaniczny w Radzionkowie posiada/posiadał stosowne zezwolenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach na pozyskiwanie lub zbiorów oraz przetrzymywanie lub posiadanie nasion i zarodników roślin chronionych. Wymiany gatunków są prowadzone na bieżąco m.in. z ogrodami botanicznymi w Powsinie, Zabrze, Poznaniu, Lublinie i Wojśławicach.

Placówka prowadzi działalność edukacyjną m.in. w zakresie ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów: warsztaty dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Zajęcia prowadzą pracownicy ogrodu oraz edukatorzy zewnętrzeni. Uczestnikami są głównie szkolne i przedszkolne.

W ramach Śląskiego Kalendarza Ekologicznego, czyli cyklu świąt przyrodniczo-ekologicznych, odbywają się imprezy plenerowe (np. Dzień Jesieni, Księżogórska Sowa Noc, Dzień Morza, Dzień Owadów i Pajęczaków, Dzień Jabłoni).

Liczba osób na zajęciach zorganizowanych w poszczególnych latach wynosiła:

- 2020 – 2400 osób,
- 2021 – 8700 osób,
- 2022 – 11500 osób,
- 2023 – 8140 osób.

Ogród prowadzi działania związane z ochroną gatunkową roślin – kolekcje zachowawcze.

W ramach projektu FlorIntegral prowadzone były działania reintrodukcji gatunków na terenie Ojcowa (zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris* i dzwonek syberyjski *Campanula sibirica*) – projekt zakończony w 2021 r.

Ogród współpracuje także z Ojcowskim Parkiem Narodowym w zakresie zbioru nasion oraz uprawy i nasadzeń roślin chronionych i charakterystycznych.

Śląski Ogród Botaniczny w Radzionkowie posiada Index seminum, czyli spis materiału siewnego. Ogrody botaniczne prowadzą wymianę nasion, które zgodnie z postanowieniami Międzynarodowej Konwencji o Zachowaniu Różnorodności Biologicznej (Rio de Janeiro, 1992 rok) przeznaczone są wyłącznie do wymiany z ogrodami botanicznymi, arboretami i innymi instytucjami naukowymi i mogą być wykorzystywane tylko w celach naukowych, edukacyjnych lub związanych z ochroną przyrody. Oferowane do wymiany nasiona pochodzą ze stanowisk naturalnych lub z kolekcji utrzymywanych w ogrodzie botanicznym.